відіграють важливу роль у формуванні загальносоціальних інтересів, що є визначальними для подальшого розвитку як національних держав, так і людства у цілому. Саме право здатне увібрати, кристалізувати прогресивні концепти розвитку світу, підтримуючи принцип людиноцентризму, утвердження та розвитку прав, свобод та інтересів людини, встановивши дієві функціональні та інституційні запобіжники можливого виникнення політичних поглядів, спрямованих на ідеалізацію окремих лідерів, що можуть виношувати будь-які спроби зазіхання на безпеку людства, нації, народу, окремої особистості. Водночас саме освітня діяльність, освітні процеси і тенденції, загалом освітній кейс, здатні забезпечити поширення та утвердження у людині філантропії, ідей свободи, рівності, справедливості та недопущення узурпації влади, а отже, формування антидемократичних ідей та режимів як на національному рівні, так і у міжнародних відносинах. Тож убачаємо у розвиткові правових ідей та освітніх ідеалів ключові аспекти національної та міжнародної безпеки, які мають отримати не лише визнання, а насамперед усвідомлення їхнього значення та втілення у відповідних правових документах та практичній діяльності зі збереження миру та правопорядку, дотримання прав, свобод та інтересів людини.

1. Самбор М. А. Взаємодія норм, які встановлюють адміністративну відповідальність, та політичних гасел у рамках взаємодії політики і права. *Актуальні проблеми юридичної науки в контексті розвитку громадянського суспільства : матеріали наук.-практ. семінару* (м. Дніпропетровськ, 29 квіт. 2014 р.). Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. С. 37–43.

2. Самбор М. А. Роль права як освітнього компонента. *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Київ, 09–10 груд. 2025 р.). Київ : Видавництво Людмила, 2026. С. 256–261.

3. Про затвердження Положення про організацію та виконання демонстраційних польотів : наказ Міністерства транспорту України від 08.04.2003 № 269. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0479-03#Text.

4. Про затвердження Положення про нагляд за безпекою польотів у системі організації повітряного руху та змін до деяких нормативно-правових актів : наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 31.05.2010 № 320. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0446-10#top.

5. Самбор М. А. Інтереси національної безпеки як підстава обмеження у здійсненні права на мирні зібрання. *Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони України : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 30 лист. 2018 р.). Київ : ФОП Кандиба Т.П., 2018. С. 454–455.

6. Самбор М. А. Адміністративно-деліктне право як елемент правової основи національної безпеки України. *Реформування національної безпеки: історія, сучасність, перспективи : матеріали II підсумкової наук.-практ. конф.* (м. Київ, 18 трав. 2018 р.). Київ : Інститут УДО КНУ імені Тараса Шевченка, 2018. С. 121–123.

7. Самбор М. А. Сучасні виклики для викладання правничих (юридичних) дисциплін у навчальних закладах неюридичного профілю. *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Київ, 29-30 жовт. 2024 р.). Київ : Педагогічна думка, 2025. С. 39–44.

Ігор СЕРДЮК
доцент кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

НЕОБХІДНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО СТАТТІ 23 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ – ВИМОГА ЧАСУ

При підготовці тез цієї доповіді автор визначив за мету оцінити зміст правового припису, вміщеного в ст. 23 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) з погляду вимог Конституції України, визнаних науковим загалом положень теорій юридичної відповідальності, реалізації норм права та правової держави, якою визнана Україна, а також обґрунтувати на цій основі необхідність внесення змін до вищезгаданої

статті кодифікованого законодавчого акта.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність використання такого теоретичного інструментарію:

1) діалектичного методологічного підходу, гносеологічний потенціал якого складають принципи взаємозв'язку та розвитку явищ державно-правової дійсності, а також закони і категорії діалектики. У межах цієї наукової розвідки правовий припис, уміщений у ст. 23 КУпАП, розглядався в контексті положень теорій юридичної відповідальності, реалізації норм права та правової держави, а детермінантом необхідності внесення змін до цієї статті стало поступове еволюціонування сутності української держави в правову;

2) герменевтичного методологічного підходу і спеціально-юридичного методу пізнання, що були використані для з'ясування волі законодавця, матеріалізованої в ст. 23 КУпАП;

3) формально-логічного методу пізнання, що дозволив сформулювати висновки, які відображають результати проведеного дослідження.

Методологічну функцію в межах цієї наукової розвідки виконують положення теорії юридичної відповідальності, що відображають телеологічний аспект цього явища правової дійсності. До якого б виду не належала юридична відповідальність, вона повинна досягти трьох головних цілей:

1) захист правопорядку;

2) виховання громадян у дусі поваги до закону;

3) загальна та індивідуальна превенція, тобто запобігання вчиненню правопорушень як з боку інших осіб, так і нових правопорушень з боку особи, котра раніше вчинила правопорушення, за що вже понесла юридичну відповідальність [3, с. 340].

По-іншому до вирішення цього питання підійшов суб'єкт законотворчості, підтвердженням чого слугує назва ст. 23 «Мета адміністративного стягнення» Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також припис цієї статті. У розумінні суб'єкта законотворчості «адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами» [1].

Аналіз змісту цієї статті кодифікованого законодавчого акта свідчить про те, що мета адміністративного стягнення як міри адміністративної відповідальності носить складний багатоаспектний характер, що виявляється в прагненні суб'єкта законотворчості та суб'єктів правозастосування досягти таких кінцевих результатів при визначенні діяння протиправним та накладенні виду адміністративного (адміністративних) стягнення (стягнень) за його вчинення, як:

1) виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України та поваги до правил співжиття;

2) запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Не викликає сумніву той факт, що адміністративна відповідальність має значний виховний потенціал. Але небезпідставним є питання про те, чому виховання особи правопорушника має здійснюватися лише в дусі додержання законів України, а не в дусі необхідності їх виконання? Або чому виховання особи правопорушника має здійснюватися лише в дусі поваги до закону, а не міжнародного договору чи інших джерел об'єктивного права (указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів, правових звичаїв або рішень Європейського Суду з прав людини, що в єдності з Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод також визнаються юридичною формою права)?

Коректність постановки цих питань ґрунтується на загальновизнаних в теорії реалізації норм права положеннях, що розкривають юридичну природу вищезгаданих форм реалізації норм права та відображають їх особливості, а також теорії джерел права, що не обмежується лише нормативно-правовими актами вищої юридичної сили, тобто законами.

Виконання є формою безпосередньої реалізації зобов'язуючих норм права, що полягає в активній поведінці суб'єктів, вчинюваній незалежно від їх власного бажання.

Дотримання (додержання) – форма безпосередньої реалізації забороняючих норм права, що полягає в пасивній поведінці суб'єктів, вчинюваній незалежно від їх власного бажання.

Отже, для такої форми безпосередньої реалізації норм права, як виконання, характерною є активна правомірна поведінка суб'єктів права, а для дотримання норм права –

пасивна поведінка. В обох цих випадках суб'єкти мають узгоджувати свою волю із волевиявленням суб'єкта правотворчості.

Автор не ставить під сумнів важливість закону як основного джерела об'єктивного права в національній правовій системі України, але вважає, що для процесу правового виховання шкідливою, а отже, й недопустимою є теза про незначну роль інших юридичних форм об'єктивного права як у процесі правового регулювання суспільних відносин, так і практичної реалізації вміщених у них правових норм.

Оскільки протиправність діяння може виражатися або в недотриманні заборон, або у невиконанні юридичних обов'язків, виховання особи правопорушника, а також потенційних правопорушників має здійснюватися не лише в дусі додержання і виконання приписів законів України, а в дусі поваги до права (йдеться про об'єктивне право), а отже, й усіх його юридичних форм, а також поваги до прав, свобод і законних інтересів інших осіб та публічних інтересів.

Зважаючи на полісемічність уживаного в тексті цієї статті слова «співжиття», що може тлумачитись не лише як спільне життя (спільне існування) людей, а й як подружнє життя, що не допускає зовнішнього регулювання і зовнішнього контролю, його використання в одній логіко-граматичній зв'язці з терміном «правила», вважаю недоречним. Більше того, мета виховання в дусі поваги до права, прав, свобод і законних інтересів інших осіб та публічних інтересів з необхідністю вимагає поваги і до правил співіснування людей у соціумі.

Натомість принципово важливим, на мою думку, є закріплення в законі такого аспекту стратегічної мети адміністративного стягнення, як захист правопорядку. Останній у сучасній правовій доктрині визначається як стан упорядкованості, урегульованості й організованості суспільних відносин, що складається в суспільстві внаслідок фактичної реалізації суб'єктами приписів правових норм відповідно до принципу законності.

З урахуванням такої вимоги правотворчої техніки до мови та стилю нормативно-правових актів, як стислість, однозначність і доступність для розуміння юридичної мови [2, с. 406], вважаю за необхідне внести зміни до статті 23 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пропоную викласти її у такій редакції:

«Стаття 23. Мета адміністративного стягнення

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою захисту правопорядку, виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі поваги до права, прав, свобод і законних інтересів інших осіб та публічних інтересів, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами».

---

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X.

2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text (дата звернення 19.02.2026).

3. Куракін О. М., Сердюк І. А. Техніка правового регулювання (юридична техніка). Теорія держави і права : підручник / кер. авт. кол. Ю. А. Ведєрніков. Дніпро Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 402-409.

4. Шевченко Т. В. Цілі та функції юридичної відповідальності. Теорія держави та права : підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю. А. Ведєрніков. 3-є вид. перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017; Ліра ЛТД. С. 347-348.